

คำจำกัดความของศัพท์เฉพาะ อักษรย่อ และเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

2.1 ศัพท์เฉพาะ

ศัพท์เฉพาะ 5 ศัพท์แรกที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ใช้ตามหนังสือเรื่อง "Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai" ของ ดร. วิจินตน์ ภาณุพงศ์ ศัพท์เฉพาะเหล่านี้ได้แก่

2.1.1 ประโยคเริ่ม (Initiating Sentences) คือประโยคที่ใช้เริ่มบทสนทนาได้ การที่จะเข้าใจประโยคชนิดนี้ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยคำพูดที่มาก่อน ประโยคเริ่มอาจจะใช้ในตอนกลางของบทสนทนาได้ ไม่จำเป็นต้องเริ่มบทสนทนาเสมอไป

ตัวอย่าง

- ก. น้องจะไปตักเสื่อที่ร้านราศรีบายวันนี้
- ข. พี่มยุรีจะไปกับเขาไหมคะ

ประโยค ก. ใช้เริ่มบทสนทนา และประโยค ข. ใช้ในตอนกลางบทสนทนา

2.1.2 ประโยคไม่เริ่ม (Non-Initiating Sentences) หมายถึงประโยคที่ปกติแล้วจะใช้เริ่มบทสนทนาไม่ได้ เพราะจะต้องขึ้นอยู่กับประโยคอื่น ๆ ที่มาก่อนแล้วในบทสนทนาเดียวกัน

ตัวอย่าง

- ก. มันท่านัก
- ข. กิน

ทั้งประโยค ก. และประโยค ข. จะไม่มีผู้ใดเข้าใจความหมายของประโยคหรือเจตนาของผู้พูดได้ ถ้าไม่มีประโยคอื่นนำมาข้างหน้าก่อน เช่น "คุณเอไม่ยอมเรียน-

พิเศษตลอดอาทิตย์ อ้างว่า เรียนไม่รู้เรื่อง" นำประโยค ก. หรือ "หนูจะกินก๋วยเตี๋ยวเรือไหม" นำประโยค ข. เป็นต้น

- 2.1.3 หน่วยคำ (Morpheme) คือหน่วยเสียงหรือกลุ่มของหน่วยเสียง ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมายในภาษา และหน่วยคำจะต้องมีความหมายคงเดิมไม่ว่าจะปรากฏ ณ ที่ใดในประโยค หน่วยคำมี 4 ลักษณะ คือ
- 1) หน่วยคำที่มีลักษณะเป็นพยัญชนะเสียงเดียว เช่น /ป-/ "ทำให้" ที่ปรากฏหน้าคำ "ปราบ" มีความหมายว่า "ทำให้ราบ"
  - 2) หน่วยคำที่มีลักษณะเป็นสระเสียงเดียว เช่น /-า-/ "ทำให้" ที่ปรากฏในคำ "สำเร็จ" มีความหมายว่า "ทำให้เสร็จสิ้น"
  - 3) หน่วยคำที่มีลักษณะเป็นกลุ่มของหน่วยเสียงหรือพยางค์ ซึ่งจะปรากฏตามลำพังไม่ได้ เช่น /-กร/ มีความหมายว่า "ผู้กระทำการใดสิ่งหนึ่ง"
  - 4) หน่วยคำที่มีลักษณะเป็นกลุ่มของหน่วยเสียง ซึ่งจะปรากฏตามลำพังได้ เช่น เคน "อาการเคลื่อนไหวไปมา" หรือจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำอื่นก็ได้ เช่น ปรากฏร่วมกับหน่วย /-อัน-/ เป็น "คำเนิน" เป็นต้น
- 2.1.4 หน่วยคำอิสระ (Free Morpheme) คือหน่วยคำที่จะปรากฏได้ตามลำพังในประโยคที่ใช้เริ่มต้นการสนทนา หรือจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำอื่นบางหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้

ตัวอย่าง

- ก. ที่นี่ยุงชุมมากนะคะ
- ข. เขานัดประชุมรุ่นอาทิตย์นี้

หน่วยคำ "ชุม" ในประโยค ก. เป็นหน่วยคำอิสระที่ปรากฏตามลำดับได้ในประโยคที่ใช้เริ่มต้นการสนทนา ส่วนคำ "ประชุม" ในประโยค ข. เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระ "ชุม" มาประกอบเข้ากับหน่วยคำ /ประ-/ ซึ่งปรากฏตามลำดับไม่ได้ เพื่อให้หน่วยคำ /ประ-/ มีที่ใช้ในภาษาไทย

2.1.5 หน่วยคำไม่อิสระ (Bound Morpheme) คือหน่วยคำที่ไม่อาจปรากฏได้ตามลำดับในประโยค จะใช้ในประโยคที่เริ่มการสนทนาได้ก็ต่อเมื่อประกอบเข้ากับหน่วยคำอื่นซึ่งมีลักษณะเป็นหน่วยคำอิสระ หรือหน่วยคำไม่อิสระเสียก่อน ยกเว้นหน่วยคำไม่อิสระบางหน่วยคำซึ่งอาจจะปรากฏตามลำดับได้ในประโยคไม่เริ่ม

ตัวอย่าง

- ก. เขาเป็นนักเลงประจำถิ่นนี้
- ข. ชาวไทยต่างเทอคทนองคษระประมุขของชาติ

ในประโยค ก. ทั้งหน่วยคำ "นัก" และ "เลง" ต่างก็เป็นหน่วยคำไม่อิสระ ส่วนคำ "นักเลง" เกิดจากการประกอบหน่วยคำไม่อิสระเข้าด้วยกัน ทำให้ปรากฏในประโยคที่ใช้เริ่มต้นการสนทนาได้

แต่ในประโยค ข. จะมีหน่วยคำ "ชาว" เป็นหน่วยคำไม่อิสระเพียงหน่วยคำเดียว แต่หน่วยคำ "ไทย" เป็นหน่วยคำอิสระที่จะใช้ตามลำดับได้ในประโยค หรือจะใช้ร่วมกับหน่วยคำอื่นซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ดังคำ "ชาวไทย" ในประโยค ข.

2.1.6 หน่วยคำมูลฐาน (Base) คือหน่วยคำอิสระหรือหน่วยคำไม่อิสระที่จะใช้เป็นส่วนประกอบหลักในการนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยมาผสมกัน

ตัวอย่าง

- ก. เรียน เคน ชิค ชุม รวม
- ข. เปรียน คำเนิน ผชิค ประชุม สำรวม

ชุกคำในข้อ ก. ต่างก็เป็นหน่วยคำมูลฐาน 1 หน่วยคำ ที่จะนำไปใช้ในประโยค ไค้ทันที และชุกคำในข้อ ข. เป็นคำที่มี 2 หน่วยคำ ที่ประกอบขึ้นโดยการนำหน่วยคำมูลฐาน ในข้อ ก. มาผสมกับหน่วยคำ /ป-/, /-อัน-/, /ณ-/, /ประ-/ และ /สำ-/ ที่เป็น หน่วยคำไม่อิสระ และหน่วยคำทั้ง 2 ชุกนี้ จะมีความหมายสัมพันธ์กัน

2.1.7 หน่วยผสม (Affix) คือหน่วยคำไม่อิสระประเภทหนึ่งที่มีเมื่อนำไป ประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐานจะมีรูปเป็นคำผสม หน่วยผสมจะแบ่ง ตามลักษณะและตำแหน่งที่ปรากฏในคำผสมได้ 5 ชนิด คือ หน่วยหน้าศัพท์ หน่วยอุปสรรค หน่วยกลางศัพท์ หน่วยท้ายศัพท์ และหน่วยเสริมสร้อย ซึ่งจะได้แยกอธิบายทีละชนิดดังนี้

- 1) หน่วยหน้าศัพท์ (Prefix) คือหน่วยผสมที่ใช้เพื่อประกอบหน้า- หน่วยคำมูลฐานในคำผสม หน่วยหน้าศัพท์มี 3 ลักษณะ คือ หน่วย หน้าศัพท์ที่เป็นพยัญชนะเสียงเดียว หน่วยหน้าศัพท์ที่มีลักษณะเป็น พยางค์พยางค์เดียว และหน่วยหน้าศัพท์ที่มีมากกว่าหนึ่งพยางค์

ตัวอย่าง

หน่วยหน้าศัพท์	หน่วยคำมูลฐาน	คำผสม
/ป-/	ลุก "เคลื่อนตัวขึ้น"	ปลุก "ทำให้ลุกขึ้น"
/ประ-/	ทา "ฝั่ง, พาก"	ประทา "พากโนน"
/ทร-/	หน "ทาง"	ทรหน "ทางกันดาร"
/ยะ-/	ย้าย "เปลี่ยนที่"	ยะย้าย "เปลี่ยนที่"

- 2) หน่วยอุปสรรค (Double Prefix) คือหน่วยผสมที่มีรูปและ เสียงเหมือนกัน 1 คู่ ที่จะปรากฏร่วมกันเสมอในคำผสมชุกที่มี หน่วยคำมูลฐานเป็นคำ 2 พยางค์ หน่วยอุปสรรคจะมี 3 ลักษณะ คือ หน่วยอุปสรรคที่เป็นพยัญชนะเสียงเดียว หน่วยอุปสรรคที่เป็น หน่วยคำพยางค์เดียว และหน่วยอุปสรรคที่เป็นคำ 2 พยางค์

ตัวอย่าง

<u>หน่วยอุปสรรค</u>	<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
/ชะ.....ชะ/	มอมแมม	ชะมอมชะแมม
/ทร.....ทร/	สองสุ่ม	ทรสองทรสุ่ม

- 3) หน่วยกลางศัพท์ (Infix) คือหน่วยผสมที่ประกอบเข้าไปในหน่วยคำมูลฐานให้เสียงของคำกลมกลืนกันสนิท หน่วยกลางศัพท์มี 3 ลักษณะ คือ หน่วยกลางศัพท์ที่เป็นพยัญชนะเสียงเดียว หน่วยกลางศัพท์ที่เป็นสระเสียงเดียว หน่วยกลางศัพท์ที่มีเสียงสระ 1 เสียง พยัญชนะ 1 เสียง หรือหน่วยกลางศัพท์ที่มีลักษณะเป็นกลุ่มเสียงหรือพยางค์

ตัวอย่าง

<u>หน่วยกลางศัพท์</u>	<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
/-ษ-/	ราชตรี	ราชษตรี
/-ำ-/	สำเร็จ	สำเร็จ
/-ะบ-/	ลอบ	ลอบบ

- 4) หน่วยท้ายศัพท์ (Suffix) คือหน่วยผสมที่จะนำไปประกอบท้ายหน่วยคำมูลฐานในคำผสม หน่วยท้ายศัพท์จะมี 4 ลักษณะ คือ เป็นสระเสียงเดียว เป็นเสียงสระกับเสียงพยัญชนะ 2 เสียง เป็นกลุ่มเสียงหรือพยางค์พยางค์เดียว เป็นพยางค์ที่มี 2 พยางค์

ตัวอย่าง

<u>หน่วยท้ายศัพท์</u>	<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
/-า/	โกรธ	โกรธา
/-การ/	สวัสดิ์	สวัสดิ์การ
/-รามา/	กุสิต	กุสิตรามา
/-เ-ศ/	นร	เนรศ

- 5) หน่วยเสริมสร้อย (Chiming Reduplication) คือหน่วยผสมที่เปลี่ยนรูปไปจากหน่วยคำมูลฐาน หน่วยผสมชนิดนี้จะมีเสียงพยัญชนะต้น หรือทั้งเสียงพยัญชนะต้น และพยัญชนะสะกดซ้ำกับเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดในหน่วยคำมูลฐาน หน่วยผสมชนิดนี้ถ้าปรากฏหน้าหน่วยคำมูลฐานจะเรียกว่า หน่วยหน้าศัพท์เสริมสร้อย และถ้าปรากฏท้ายหน่วยคำมูลฐานจะเรียกว่า หน่วยท้ายศัพท์เสริมสร้อย

ตัวอย่าง

หน่วยเสริมสร้อย	หน่วยคำมูลฐาน	คำผสม
/มะลก-/	มะลิ	มะลคมะลิ
/-เล็ก/	ลูก	ลูกเล็ก
/-อาเหิน/	อาหาร	อาหารอาเหิน

- 2.1.8 หน่วยย่อยของหน่วยคำ (Allomorph) คือหน่วยคำที่มีรูปลักษณะแตกต่างกัน แต่จะมีความหมายเหมือนกัน และขอแตกต่างกันดังกล่าวสามารถใช้ลักษณะบังคับทางเสียง (Phonologically conditioned) มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาได้ เช่น /บัง-/ , /บัน-/ , /บ่า-/ จะถือว่าเป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกัน เพราะ /บัง-/ จะเป็นหน่วยผสมที่ปรากฏหน้าหน่วยคำมูลฐานที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะวรรคคะ และเสขวรรค เช่น คำผสม "บังเกิด" /บัน-/ เป็นหน่วยผสมที่จะปรากฏหน้าหน่วยคำมูลฐานที่มีพยัญชนะต้นอยู่ในวรรคคะ เช่น คำผสม "บันดาล" หรือหน่วยผสม /บ่า-/ จะปรากฏหน้าหน่วยคำมูลฐานที่มีพยัญชนะต้นอยู่ในวรรค ปะ ดังคำผสม "บ่าเพ็ญ" เป็นต้น ดังนั้น /บัง-/ , /บัน-/ และ /บ่า-/ ต่างก็เป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำเดียวกัน

2.1.9 การผสมคำ (Formation of Words) คือการสร้างคำผสม 2 วิธี ซึ่งได้แก่

- 1) การนำหน่วยคำมูลฐานมาประกอบเข้ากับหน่วยผสมชนิดใดชนิดหนึ่ง
เช่น ประชุม ตรลาค ชะคีชะร้าย เกสัชกร ฯลฯ
- 2) การนำหน่วยคำไม่อิสระ 2 หน่วยคำมาประกอบกันเข้าเป็นคำผสม
เช่น นักเลง แซ่มชอย ชิ่งเคียด ฯลฯ

การผสมคำทั้ง 2 วิธีดังกล่าวอาจคงรูปและเสียงของหน่วยคำที่จะนำมาผสมกันไว้ตามเดิม หรืออาจจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปหรือเสียงหรือเปลี่ยนทั้งรูปและเสียงของหน่วยคำที่นำมาผสมกันก็ได้

ตัวอย่าง

ชุด ก. การผสมคำชนิดคงรูปและเสียงของหน่วยคำที่นำมาผสมกันไว้ตามเดิม เช่น ประสม ตรลาค พาลี ฯลฯ

/ประ-/ และ สม ผสมกันเป็น ประสม

/-ร-/ และ ตรลาค ผสมกันเป็น ตรลาค

/-โ/ และ พาล ผสมกันเป็น พาลี

ชุด ข. การผสมคำชนิดที่เปลี่ยนรูปและเสียงของหน่วยคำที่นำมาผสมกันไปจากเดิม เช่น บำร่าย ชลธิศ ฯลฯ

/-ำร-/ และ ปราย ผสมกันเป็น บำร่าย

/-ส/ และ ชลธิ ผสมกันเป็น ชลธิศ

ชุด ค. การผสมคำชนิดเปลี่ยนรูปคำที่นำมาผสมกันโดยที่ไม่เปลี่ยนเสียงไปจากเดิม เช่น จำหน่าย ชำร่วย ฯลฯ

/-ำน-/ และ จำย ผสมกันเป็น จำหน่าย

/-ำร-/ และ ชวย ผสมกันเป็น ชำร่วย

- 2.1.10 คำผสม (Complex Word) คือคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วยคำ หรือมากกว่า 2 หน่วยคำขึ้นไป และหน่วยคำดังกล่าวนั้นจะต้องมีหน่วยใด หน่วยหนึ่งหรือทุกหน่วยเป็นหน่วยคำไม้อิสระ

ตัวอย่าง

1. คำผสมที่เกิดจากหน่วยคำอิสระและหน่วยคำไม้อิสระ เช่น
 วิสวะ ผสมกับ หน่วย /-กร/ เป็น วิสวกร
 หน่วย /การ-/ ผสมกับ กลสิกรรม เป็น การกลสิกรรม
2. คำผสมที่เกิดจากหน่วยคำไม้อิสระทุกหน่วยคำ เช่น
 แกง และ ไค ผสมกันเป็น แกงไค
 ชค และ ช้อย ผสมกันเป็น ชคช้อย

- 2.1.11 คำผสมหน่วยอิสระ คือคำผสมที่ประกอบขึ้นจากหน่วยผสมชนิดใด-ชนิดหนึ่งกับหน่วยคำมูลฐาน ซึ่งมีรูปเป็นหน่วยคำอิสระ คำผสมหน่วยอิสระมี 5 พวก คือ คำผสมหน่วยหน้าศัพท์ คำผสมหน่วยอุปสรรคคุณ คำผสมหน่วยกลางศัพท์ คำผสมหน่วยท้ายศัพท์ และคำผสมหน่วยเสริมสร้อย

ตัวอย่าง

	คำผสม	หน่วยผสม	หน่วยคำมูลฐาน	
ก.	คำผสมหน่วยหน้าศัพท์	กระแซ	/กระ-/	แซ
ข.	คำผสมหน่วยอุปสรรคคุณ	คุบักคุบอง	/คุ...คุ/	บักบอง
ค.	คำผสมหน่วยกลางศัพท์	ทรลอค	/-ร-/	ลอค
ง.	คำผสมหน่วยท้ายศัพท์	นรี, นารี	/-ี/	นร
จ.	คำผสมหน่วยเสริมสร้อย	อาหงอาหาร	/อาหง-/	อาหาร
		เค็กเค็ก	/-เค็ก/	เค็ก

2.1.12 คำผานหน่วยไม้อิสระ คือคำผานที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำไม้อิสระ 2 หน่วยคำ ซึ่งใดแก - คำผานหน่วยไม้อิสระต่างรูป คือคำผานที่เกิดจากหน่วยไม้อิสระที่มีรูปต่างกัน 2 หน่วยคำ เช่น นึกเลง ชดช้อย แซมช้อย ฯลฯ

- คำผานหน่วยไม้อิสระซ้ำรูป ซึ่งหมายถึงคำผานที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม้อิสระรูปเดียวกันมาซ้ำกัน เช่น จู ๆ งู ๆ ปลา ๆ กระแต็ก ๆ ฯลฯ

2.1.13 คำผานซ้ำหน้าที่หน่วยคำมูลฐาน คือคำผานที่ปรากฏเป็นคำในหมวดคำ-เดียวกับหน่วยคำมูลฐาน แบ่งตามลักษณะได้ 2 พวก คือ พวกที่คงหน้าที่และความหมายของหน่วยคำมูลฐาน และพวกที่คงรูปแต่เปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐาน

ตัวอย่าง

ก. คำผานซ้ำหน้าที่หน่วยคำมูลฐานชนิดคงหน้าที่ และความหมายของหน่วยคำมูลฐาน คำผานชนิดนี้จะนำไปใช้แทนกันได้ในประโยค

คน/ผู้คน/ ไปเที่ยวเมืองโบราณกันมากในวันหยุดราชการ (น)

ฉัน/ดิฉัน/ จะพุกกับเขาเอง (น)

เก็บ/กระเก็บ/ ไปหนอยคะ (กอ)

เที่ยว/ประเที่ยว/ฉันจะกลับบ้าน (บว)

ข. คำผานซ้ำหน้าที่หน่วยคำมูลฐานชนิดคงหน้าที่ แต่เปลี่ยนความหมายซึ่งไม่อาจใช้แทนกันได้ เพราะมีความหมายแตกต่างกัน

ตัวอย่าง

ไหลกัญจนเคาะ เพราะตกต้นไม้ (กอ)

เขาสะเคาะ เคะระห์แล้ว (กส)

2.1.14 คำผานชนิดเพิ่มหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐาน คือคำผานที่เพิ่มหน้าที่เพิ่มขึ้น
จากหน่วยคำมูลฐาน

ตัวอย่าง

แม่เพ็งชื่อเสาว (น.)
ตำรวจขอสำเนา¹ทะเบียนบ้าน (น.)
เอกสารชกนี้มีสำเนา (ล.)

2.1.15 คำผานชนิดเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐาน คือคำผานที่จะมีหน้าที่
แตกต่างกับหน่วยคำมูลฐาน

ตัวอย่าง

พ่อชกบ้านสวนใหม่แล้ว (กส.)
สวนชกนี้มีเนื้อที่ 4 ไร่เศษ (ล.)
ป่าจะชกสวนใหม่อีก 3 ชก (ล.)

2.1.16 หน่วยผานชนิดทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ คือหน่วยผานที่เมื่อประกอบเข้า-
กับหน่วยคำมูลฐานจะเปลี่ยนหรือเพิ่มหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม

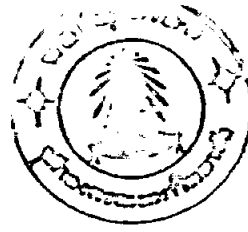
ตัวอย่าง

ก. เขาชกเบียร์แล้ว (กส.)
ข. เขาชกดื่มชกมากกว่าเบียร์ (น.)

หน่วย /ชก-/ ในคำ "ชกชก" จะเปลี่ยนหน้าที่ของ "ชก" ซึ่งเป็นคำกริยา
ดังตัวอย่างในประโยค ก. ให้ปรากฏในตำแหน่งคำนามดังตัวอย่างในประโยค ข.

2.1.17 หน่วยผานชนิดที่ไม่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ คือหน่วยผานที่เมื่อประกอบ
เข้ากับหน่วยคำมูลฐานจะคงหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไว้ตามเดิม แต่
ความหมายอาจจะเหมือนเดิม หรือเปลี่ยนไปจากเดิมก็ได้

¹ ดูในราชบัณฑิตยสถาน, เรื่องเดิม, หน้า 41.

ตัวอย่าง

- ก. พอปลุกพลหลายตน (น.)
 ข. พอปลุกชะพลหลายตน (น.)
 ค. เธอจะไปเทยวกับณม/กระณม/ (ส.)

คำ "พล" ในประโยค ก. และ "ชะพล" ในประโยค ข. แม้จะทำหน้าที่เดียวกัน แต่ไม่อาจใช้แทนกันได้ในความหมายเดียวกัน ต่างกับคำ "ณม" และ "กระณม" ในประโยค ข. ซึ่งเป็นคำชนิดเดียวกันและจะใช้แทนกันได้

- 2.1.18 ความหมายประจำคำ ใช้ตามวิทยานิพนธ์มหาดัชนีของ พิมพา บำรุงสุข²
 ความหมายประจำคำ คือ ความหมายทั่ว ๆ ไปของคำแต่ละคำ และเป็น
 ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมด้วย

ตัวอย่าง

- เกอ (ว.) "เซ็น, ช่วยใจ"
 เกะกะ (ว.) "ไม่เรียบร้อย, กึก, ขวาง"
 เก่า (ว.) "ก่อน, แก่, คร่ำคร่า, ไม่ใหม่, โบราณ"

2.2 อักษรย่อ

ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อบอกชนิดของคำในหมวดคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. คำนาม ใช้อักษรย่อว่า น.
2. คำสรรพนาม ใช้อักษรย่อว่า ส.

²พิมพา บำรุงสุข, "คำหลายหน้าที่ในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 แผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า 61.

3.	คำกริยาอาการ	ใช้อักษรย่อว่า	กอ.
4.	คำกริยาอาการ	ใช้อักษรย่อว่า	กส.
5.	คำกริยาวิกรกรรม	ใช้อักษรย่อว่า	กท.
6.	คำกริยาอาการย่อย	ใช้อักษรย่อว่า	กอ.ย.
7.	คำกริยาวิเศษณ์	ใช้อักษรย่อว่า	กว.
8.	คำคุณศัพท์	ใช้อักษรย่อว่า	ค.
9.	คำลักษณนาม	ใช้อักษรย่อว่า	ล.
10.	คำบอกเวลา	ใช้อักษรย่อว่า	บว.
11.	คำบุพบท	ใช้อักษรย่อว่า	บ.
12.	คำพิเศษ	ใช้อักษรย่อว่า	พ.

2.3 เครื่องหมาย

2.3.1 เครื่องหมายทั่วไปที่ใช้ประกอบหรือช่วยอธิบายคำและหน่วยผสมชนิดต่าง ๆ มีดังนี้

- 1) สัญลักษณ์ _____ ใช้เพื่อขีดเส้นใต้หน่วยผสม หรือคำผสมในประโยคหรือในตัวอย่างบางตอน
- 2) อัญประกาศ " "
  1. ใช้เพื่ออธิบายความหมายของหน่วยผสมหรือคำผสม
  2. ใช้เพื่อแยกคำผสมหรือหน่วยผสมจากข้อความอื่นเพื่อให้เห็นเด่นชัด เมื่อยกมาอธิบาย
  3. ใช้กับข้อความที่คัดลอกมาเพื่อเป็นเอกสารอ้างอิง

- 3) นชลิขิต ( ) 1. ใช้อธิบายเพิ่มเติมข้อความข้างหน้า
2. ใช้บอกชนิดของคำในไวยากรณ์ของทั้งหน่วย
คำมูลฐาน หน่วยผสม และคำผสม
- 4) / / ใช้ชี้พรรณนหน่วยผสมชนิดต่าง ๆ เว้นแต่หน่วย
ผสมซ้ำรูป
- 5) ยติภังค์ - 1. ถ้าใช้หน้าหน่วยผสมที่อยู่ในเครื่องหมาย
/ / แสดงว่าหน่วยผสมนั้นจะปรากฏท้ายคำ
ผสมหรือท้ายหน่วยคำมูลฐาน
2. ถ้าใช้หลังหน่วยผสมที่อยู่ในเครื่องหมาย
/ / แสดงว่าหน่วยผสมนั้นเป็นหน่วยผสม
หน้าศัพท์
3. ถ้าใช้ทั้งหน้าและหลังหน่วยผสมที่ปรากฏใน
เครื่องหมาย / / แสดงว่าหน่วยผสมนั้นจะ
มีรูปลักษณะเป็นหน่วยกลางศัพท์

2.3.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนหน่วยเสียงต่าง ๆ เนื่องจากมีหน่วยผสมบางหน่วยมีรูปลักษณะ
เป็นเสียงพยัญชนะ หรือ เสียงสระเสียงเดียว หรือ 2 เสียงรวมกัน ถ้าจะ-
เขียนหน่วยผสมนั้นตามเสียงที่เปล่งออกมา รูปเขียนของหน่วยคำนั้นจะไปพ้อง
กับหน่วยคำที่มีลักษณะเป็นกลุ่มของหน่วยเสียงหรือพยางค์ ผู้เขียนจึงกำหนด
สัญลักษณ์ใช้แทนหน่วยเสียงเสียใหม่ โดยไม่ใช้ตัวอักษร (Phonetic) เพื่อ
ความสะดวกในการพิมพ์ และเพื่อให้มองเห็นส่วนผสมแต่ละส่วนได้ชัดเจนและ
เข้าใจได้ทันที เครื่องหมายดังกล่าว ได้แก่

- 1) ใช้รูปสระเป็นเครื่องหมายแทนหน่วยผสมที่มีรูปเป็นเสียงสระเสียง-
เดียว

ตัวอย่าง

- หน่วยกลางศัพท์เสียง อ่า จะใช้รูปสระ /-า-/
- หน่วยท้ายศัพท์เสียง อี้ จะใช้รูปสระ /-ี/

- 2) ใช้รูปสระและรูปพยัญชนะเขียนเรียงกันเพื่อแทนหน่วยฉานที่มีรูปเป็นหน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงพยัญชนะ 2 เสียง เรียงกัน

ตัวอย่าง

- หน่วยกลางศัพท์เสียง สระ อะ และเสียงพยัญชนะ บ จะใช้เครื่องหมาย /-ะบ-/
- หน่วยท้ายศัพท์เสียง อิศ จะใช้เครื่องหมาย /-ิศ/
- หน่วยท้ายศัพท์เสียง อาศ จะใช้เครื่องหมาย /-าศ/

- 3) ใช้รูปพยัญชนะแทนหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงเดียว

ตัวอย่าง

- หน่วยหน้าศัพท์ที่เป็นเสียง ก จะใช้เครื่องหมาย /ก-/
- หน่วยกลางศัพท์ที่เป็นเสียง ข³ จะใช้เครื่องหมาย /-ข-/
- หน่วยท้ายศัพท์ที่เป็นเสียง ค⁴ จะใช้เครื่องหมาย /-ค/

- 4) ใช้รูปสระและพยัญชนะแทนหน่วยฉานที่มีรูปเป็นพยางค์ แต่เมื่อปรากฏในคำฉานจะมีรูปเป็นพยัญชนะเสียงเดียว

ตัวอย่าง

- หน่วยหน้าศัพท์เสียง ฉะ จะเขียนเป็น /ฉะ-/ แม้ว่า จะปรากฏเพียงรูป ฉ ไม่ประวิสรรชนีย์ในคำฉาน เช่น ฉชุม ฉสม ฉสาน ฯลฯ

---

3 และ 4 ใช้ตัวอักษรต่างกัน แม้ /ข/ และ /ค/ จะเป็นหน่วยเสียง-
เดียวกันก็ตาม